

Vlaams
Parlement

ingediend op **1357** (2017-2018) – Nr. 3
8 november 2017 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag
in de sport
uitgebracht door Bert Moyaers

over grensoverschrijdend gedrag in de sport

Samenstelling van de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport:

Voorzitter: Katrien Schryvers.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Marius Meremans, Elke Sleurs, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters, Herman Wynants;

Joris Poschet, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Freya Van den Bossche;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Paul Van Miert;

Karin Brouwers, Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans;

Ann Brusseel, Willem-Frederik Schiltz;

Renaat Landuyt, Joris Vandenbroucke;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

1357 (2017-2018) – Nr. 1 en 2: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

Kinderrechtencommissariaat.....	4
1. Toelichting	4
2. Bespreking.....	5
Gebruikte afkortingen.....	10
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

Op donderdag 12 oktober 2017 hield de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport de derde van een reeks hoorzittingen over grensoverschrijdend gedrag in de sport.

De powerpointpresentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Kinderrechtencommissariaat

1. Toelichting

Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris, somt de activiteiten van het Kinderrechtencommissariaat op in verband met de thema's geweld en seksueel misbruik. In 2011 heeft het KRC een dossier gemaakt rond jongeren en seksualiteit. In 2012 volgde de publicatie van het rapport 'Geweld gemeld en geteld'. Daarvoor werden net geen 2000 jongeren tussen tien en achttien jaar bevraagd over geweld in het gezin, op school en in hun directe omgeving. Dat thema werd verder opgevolgd, onder meer naar aanleiding van de oprichting van het meldpunt 1712. Naar aanleiding van de aangrijpende getuigenissen op de studiedag van VOICE, neemt het KRC nu een iets radicaler standpunt in dan gewoonlijk.

Zowel internationaal als in Vlaanderen is er al vaak nagedacht over dergelijke thema's. Het VN-Kinderrechtencomité, dat toeziet op de naleving van het Kinderrechtenverdrag, heeft in 2011 in een algemeen commentaar gefocust op de thema's 'geweld' en 'kinderen en geweld in de sport'. Er is de Panathlonverklaring. Er is het recente GES-decreet. Er is ook het Raamwerk Lichamelijke en Seksuele Integriteit en Beleid in de Sport, ontwikkeld door Child Focus en Sensoa, dat niet alleen een visie ontwikkelt, maar ook bruikbare instrumenten aanreikt. De voorbije jaren werden ook al belangrijke stappen gezet in de uitvoering. ICES werd opgericht. Het meldpunt 1712 werd geïnstalleerd. Het VOICE-project ging van start.

Toch blijven er nog ernstige problemen. Bij het VOICE-onderzoek gaf 17 percent van de respondenten aan dat ze in hun sport op een of andere manier geconfronteerd werden met seksuele intimidatie of seksueel geweld. Het blijft heel moeilijk voor kinderen en jongeren om bepaalde zaken aan te kaarten. Er is nog altijd veel schroom en angst. Bovendien ontbreekt bij de meeste sportclubs de sense of urgency om dit thema ten gronde aan te pakken.

Daarom heeft het KRC voorstellen geformuleerd. Ten eerste wil het de fysieke, psychische en seksuele integriteit van jongeren ten volle beschermen. Dat gaat eigenlijk om de vertaling van het Kinderrechtenverdrag in de Grondwet. Kinderen en jongeren moeten een duidelijker beeld krijgen van wat kan en wat niet. Het vlaggensysteem heeft blijkbaar nog niet genoeg ingang gevonden. Het Ketnetprogramma dokter Bea is een interessant initiatief om kinderen en jongeren goed te informeren.

Kinderen en jongeren moeten echter ook tijdig aan de alarmbel kunnen trekken. Daarom is het KRC voorstander van aanspreekpunten integriteit in elke sportclub. Het vraagt ook om het meldpunt 1712 open te stellen op kindvriendelijke uren. Het commissariaat vraagt bijzondere aandacht voor groepen kinderen en jongeren die bijzonder kwetsbaar zijn, namelijk jonge sporters, topsporters en kinderen met een beperking. Dat blijkt uit diverse onderzoeken, onder meer dat van Tine Vertommen.

Ten tweede wil het KRC dat de sportclubs werk maken van een cultuur van nultolerantie voor geweld en seksuele intimidatie. Het is niet alleen belangrijk om de mensen daarover te informeren. Men moet ze ook de instrumenten aanbieden om op te treden bij problemen. Ook volwassenen zouden duidelijk moeten beseffen wat toelaatbaar is en wat niet. Men zou kunnen voorzien in een verplichte vorming rond het vlaggensysteem voor alle begeleiders in de sportclubs. Sportclubs moeten ook een set aan minimummaatregelen hebben.

In Nederland hecht men bijvoorbeeld veel belang aan een goede risicoanalyse. Men moet voldoende aandacht hebben voor privacy. Er is nood aan aanspreekpunten integriteit en aan een heldere klachtenprocedure. Kinderen, jongeren en hun ouders moeten goed geïnformeerd worden over het beleid ter zake van hun sportclub.

Sportclubs zouden ook verplicht moeten zijn om eventuele incidenten te melden aan hun federatie. De federaties zouden ze dan weer moeten melden aan ICES, om een goede monitoring mogelijk te maken.

Ten slotte zou men moeten voorkomen dat plegers hun gedrag op een andere plaats kunnen voortzetten.

2. Bespreking

Bert Moyaers vraagt zich af of het vlaggensysteem geen prominentere plaats zou moeten krijgen binnen trainersopleidingen.

Het Nederlandse telefonische meldpunt over seksuele intimidatie in de sport heeft tussen 2001 en 2009 782 meldingen ontvangen. Ongeveer twee derde van de slachtoffers was jonger dan twintig jaar. In ruim 80 percent ging het over een sporter. Meestal was er sprake van meerdere vormen van grensoverschrijdend gedrag. Het ging bijvoorbeeld om een combinatie van seksuele intimidatie en pesten of geweld.

Zijn er ook cijfers over de aanmeldingen van grensoverschrijdend seksueel gedrag bij het KRC?

Blijkt daaruit dat seksueel grensoverschrijdend gedrag vaak samengaat met onder meer pesten?

Het KRC pleit voor een sterke monitoring. Betekent dat ook het verplicht maken van een bewijs van goed gedrag en zeden?

Wat denkt de kinderrechtencommissaris over de politiek van verontschuldiging, die ter sprake kwam op de studiedag van VOICE?

Joris Poschet merkt op dat in vorige presentaties, behalve jonge sporters, topsporters en kinderen met een beperking, nog twee andere groepen kinderen en jongeren kwetsbaar werden genoemd: LGBT-sporters en sporters met een migratieachtergrond. Waarom heeft de kinderrechtencommissaris deze groepen niet opgesomd? Hoe moet men die bijzondere aandacht uitbouwen?

De kinderrechtencommissaris zegt dat volwassenen duidelijk moeten weten wat toelaatbaar is en wat niet. Hij acht een verplichte vorming over het vlaggensysteem noodzakelijk. Hoe kan men die vorming dwingender maken binnen de clubs? Moeten de federaties daarin een rol spelen? Hoe staat Bruno Vanobbergen tegenover het verplicht voorleggen van een bewijs van goed gedrag en zeden?

Orry Van de Wauwer beseft dat het niet gemakkelijk is om een cultuurverandering te realiseren. Het opleggen van verplichtingen aan sportclubs kan daartoe een eerste stap zijn. De kinderrechtencommissaris pleit voor een sterkere monitoring, zodat plegers van grensoverschrijdend seksueel gedrag niet naar een andere club kunnen overstappen. Volstaat het om een bewijs van goed gedrag en zeden verplicht te maken? Kan een betere monitoring ook het geweld van medesporters voorkomen? In 18 percent van de gevallen waren de plegers coaches, maar in 38 percent waren het andere sporters.

Imade Annouri heeft begrepen dat kinderen bij de 1712-lijn bijna nooit een melding doen over het misbruik waarvan ze het slachtoffer zijn geworden. Soms doet iemand in hun omgeving die melding. Soms doen ze het wel zelf, maar dan pas op volwassen leeftijd. Waarom dan toch in alle communicatie dat nummer vermelden?

De kinderrechtencommissaris wil meer focussen op de vorming van de begeleiders in de sport, ook al zijn dat vaak vrijwilligers. Moeten de clubs daar zelf voor instaan, op basis van bepaalde financieringsmechanismen? Of moeten anderen de opdracht krijgen om de clubs hierin te helpen, over heel Vlaanderen? Als de clubs nog te weinig rond deze problematiek werken, dan heeft dat te maken met de schroom en de angst van de slachtoffers, maar ook omdat ze geen sense of urgency voelen. Waarom ontbreekt die sense of urgency nog steeds?

Peter Wouters vraagt of grensoverschrijdend gedrag een groter probleem is in de sport dan in andere sectoren.

De kinderrechtencommissaris vertrouwt erop dat de 1712-lijn voldoende bekend is bij volwassenen. Peter Wouters betwijfelt dat. Hij vindt dat dit nummer minstens bekend zou moeten zijn bij alle jeugdwerkers.

Het commissielid staat positief tegenover het vlaggensysteem, maar betwijfelt ook daarvan of het voldoende bekend is. Misschien kan het aan bod komen in de les lichamelijke opvoeding. Het is echter geen goed idee om een voetbaltraining te vervangen door een dergelijke les. Dat zouden de jongeren niet waarderen.

De spreker vreest dat extra opdrachten vrijwilligers zullen afschrikken om zich voor clubs te engageren.

Lionel Bajart vraagt zich af hoe men een mentaliteitsverandering kan realiseren binnen de clubs. Bij een beleid rond seksueel grensoverschrijdend gedrag moeten ouders, onderwijs, clubs en federaties een rol spelen. Het opleggen van verplichtingen via de subsidievoorwaarden komt neer op een top-down-benadering. In welke mate moet men vragen naar een bewijs van goed gedrag en zeden? Het gaat uiteindelijk om vrijwilligers.

Hoe dicht moet het aanspreekpunt integriteit bij het eventuele slachtoffer staan? Welke kwaliteiten moet een dergelijke persoon hebben?

Bruno Vanobbergen vindt dat het vlaggensysteem een plaats moet krijgen in de trainersopleiding. Dat is een goede manier om dit thema bespreekbaar te maken. Het is niet evident om het ook aan vrijwilligers op te leggen. Men moet proberen zoveel mogelijk van onderuit te werken. Het komt erop aan een mentaliteitsverandering te realiseren, grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken en een grotere alertheid te creëren.

Vaak voelt men wel aan dat er iets niet correct is, maar durft men dat niet echt onder ogen te zien. De sportclubs zijn wel bereid om aan dat probleem te

werken, als men daarom vraagt. Getuigenissen van kinderen, jongeren en volwassenen moeten aan bod kunnen komen.

Het centrale niveau moet de clubs sterker ondersteunen. Het is een goed idee om professionals in te zetten die bij verschillende clubs het thema opvolgen. Zij beseffen het belang van deze thematiek en kunnen een antwoord geven op de vragen die daarbij rijzen.

Binnen de professionele lerarenopleidingen speelt Sensoa al een belangrijke rol. Het KRC krijgt daarover vragen van leerkrachten.

Uit het KRC-rapport van 2012, 'Geweld gemeld en geteld', blijkt dat 10 percent van de bevraagde kinderen en jongeren aangaf dat ze in de sport geconfronteerd werden met vormen van seksueel geweld of seksuele intimidatie. De bevraging werkte met een lijstje van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. In de jeugdbewegingen lagen die cijfers zelfs nog wat hoger dan in de sport. In de scholen liggen ze nog veel hoger dan in de sport en in de jeugdbewegingen.

Bruno Vanobbergen is het ermee eens dat men ook aandacht moet hebben voor diverse vormen van seksueel misbruik en seksueel geweld tussen jongeren onderling. Daarom vindt het KRC het zo belangrijk om met kinderen en jongeren rond dit thema te werken.

Het KRC staat achter de verplichting van een bewijs van goed gedrag en zeden, ook al is dat niet vermeld in de presentatie. De spreker beseft dat niet alle problemen daarmee opgelost raken. Met die vraag kan de club echter wel een signaal geven. Het is dus een belangrijke preventieve maatregel.

De opsomming van de verschillende kwetsbare groepen was niet exhaustief. De twee groepen die Joris Poschet heeft vermeld, horen daar zeker ook bij.

De spreker beseft dat de 1712-lijn nog heel weinig bekend is bij kinderen en jongeren. Het KRC wordt soms door kinderen en jongeren gecontacteerd voor situaties van geweld en misbruik, ook al is dat niet zijn specialisatie. Kinderen en jongeren vinden het heel moeilijk om daarover te praten. Een telefoonlijn is zeker niet de ideale manier om hen de kans te geven om een dergelijk probleem te melden. Voor hen moet men andere plekken creëren waar ze met dergelijke problemen terecht kunnen. Ook een aanspreekpunt integriteit kan op dat vlak een belangrijke rol spelen. De scholen beseffen dat er op dat vlak voor hen een belangrijke rol is weggelegd. Ze weten echter nog onvoldoende hoe ze dat kunnen aanpakken.

Een aanspreekpunt integriteit moet moreel gezag uitstralen en voldoende bekend zijn binnen de club. Dat kan ook de bestaande ombudspersoon zijn die sommige sportclubs al hebben. Het KRC werkt geregeld samen met deze mensen.

Het ontbreken van de sense of urgency heeft wellicht te maken met de schroom om dit thema bespreekbaar te maken. De schroom betreft niet alleen het thema op zich, maar speelt vooral ook een rol op het moment dat er vermoedens van misbruik rijzen. Men wil het signaal ernstig nemen, zonder mensen vals te beschuldigen. Dat is een moeilijk evenwicht.

De kinderrechtencommissaris erkent dat het moeilijk is om dit thema bij de jongeren in sportclubs bespreekbaar te maken. Het zou inderdaad geen goed idee zijn om een voetbaltraining in te ruilen voor een informatiesessie over het vlaggensysteem. Die moet men op een andere manier organiseren.

Het Vlaams Parlement heeft zich enkele jaren geleden publiek verontschuldigd tegenover slachtoffers van historisch misbruik in jeugdvoorzieningen. Ook in het buitenland wordt soms een politiek van verontschuldiging gehanteerd. Het is echter moeilijk om iedereen met een publieke verontschuldiging tevreden te stellen. Sommige slachtoffers waarderen dat, anderen niet. Sommige mensen bekijken zichzelf niet als slachtoffers, maar als overlevers. Men moet met de slachtoffers in gesprek gaan om te weten of ze zoiets zelf wenselijk achten.

Het KRC hanteert in zijn onderzoek een lijst van mogelijke vormen van geweld en intimidatie. Daarin zit een gradatie. Uit het onderzoek blijkt dat de verschillende vormen inderdaad verband houden met elkaar. In 2018 zullen de cijfers van het lopende vervolgonderzoek bekend zijn.

Imade Annouri erkent dat de lokale clubs nood hebben aan informatie en bewustmaking. Iedereen moet weten wat te doen bij een schending van de eigen fysieke integriteit. Men kan nadenken over een taskforce die de clubs daarbij helpt, zoals het KRC suggereert.

Seksualiteit zit inderdaad nog vaak in een taboesfeer. Kinderen leren er niet over spreken. Ouders weten niet hoe ze het onderwerp met hun kinderen moeten bespreken.

Kinderen maken onvoldoende of helemaal geen gebruik van de meldpunten. De reclamecampagne van de jaren negentig heeft in Nederland niet geleid tot een verhoogd gebruik. Misschien is de drempel om hierover te praten lager bij digitale communicatie? Is daarover al onderzoek gebeurd?

Peter Wouters heeft begrepen dat mensen vaak niet durven praten met lotgenoten. Hoe kan men er niettemin voor zorgen dat dergelijke feiten zo snel mogelijk boven water komen, zodat de slachtoffers geholpen kunnen worden?

Bert Moyaers heeft gehoord dat de cijfers over seksueel grensoverschrijdend gedrag in de jeugdclubs en in de scholen hoger liggen dan in de sport. Zou men het vlaggensysteem dan niet in de eindtermen moeten opnemen?

Lionel Bajart maakt een onderscheid tussen de doelstellingen op korte en langere termijn. Op de langere termijn moet men kinderen leren om voor zichzelf op te komen. Alle betrokkenen zijn daarvoor verantwoordelijk: ouders, scholen, clubs en federaties. Op de korte termijn moet men beseffen dat er al veel initiatieven bestaan die niet worden gebruikt. De kinderrechtencommissaris heeft het ook over een verplicht minimum aan maatregelen in elke sportclub en over een verplichte meldprocedure.

Bruno Vanobbergen heeft geen weet van onderzoek naar het effect van digitale communicatie op meldpunten. Wel gaat hij ervan uit dat een dergelijke melding moeilijk in een sms te vatten is. Veel kinderen worstelen namelijk met een groot loyaliteitsconflict. Ze willen het misbruik wel bekendmaken, maar maken zich zorgen over de persoon die het uitoefent. Bij huiselijk geweld willen de kinderen niet dat hun vader of moeder in de gevangenis terechtkomt. Daarom gelooft de spreker meer in direct contact met figuren die vertrouwen uitstralen. Hij denkt in de eerste plaats aan een aanspreekpunt integriteit. In het kader van 'Jongeren voor jongeren', het nieuwe project van Awel, moet men misschien eens onderzoeken of lotgenoten een soortgelijke rol kunnen spelen.

De spreker heeft nog geen teksten kunnen inkijken over de eindtermen. Het lijkt hem logisch om daarin relationele en seksuele vorming op te nemen. Het beschermen van de eigen integriteit is daarvan een belangrijk onderdeel.

De verplichte minimummaatregelen kunnen op relatief korte termijn worden vastgelegd. In Nederland zijn sportclubs verplicht om na te gaan op welke locaties grensoverschrijdend gedrag vaker kan voorkomen. In de eerste plaats zijn dat de toiletten en de kleedkamers. De clubs moeten ook nadenken over een heldere klachtenprocedure. De begeleidende diensten op Vlaams niveau zijn zeker bereid om hiervoor de nodige instrumenten uit te werken.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Bert MOYAERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

GES	gezond en ethisch sporten
ICES	Internationaal Centrum Ethiek in de Sport vzw
KRC	Kinderrechtencommissariaat
LGBT	lesbian, gay, bisexual, transgender
sms	short message service
VN	Verenigde Naties
VOICE	Voices for truth and dignity
vzw	vereniging zonder winstoogmerk